

ТАРЫП БООЗАДЫЛГА

Тарып боозадылга колхоз-тарга болган совхозтарга малдык баш санын өстүрүнгө, ош уксаван болган продуктудуун беддеринге эң чучула. Мындагы турбуе Эриан районун айма-айларын удуруткучулары болган эрегей артемиалар бо аймаке кошкая кичээлгей салат келген. Тес-Хем болган Эриан районунун топамыга мады тарып боозадырмын буту агарым бар. Мыда мал тарып боозадыр стания, тусай эрминг калары, транспорт, дериг-херекесел бутун четир. Ону ук район чедир аймактайын колгон. Чоокта чаа хыналдын тунела бо районда тарып боозадылга эрегей чоруп келгенге бадыткан.

Мындагы чорук чуге чедир турарып чамдын сан-барым-даалар-биле бадыткап көрсөдү. 1972 чылда Эриан район күүруге Дук садар пазаны оовадыр күүсөдүн шыдаас кире болу берген. Чуге дияр бар баш хойга ораштыр 2,3 кг дукту алыр пазаны турган бола, чыкк санышкынармын Бугуар 60 коргү-чуге 1 кг 650 грамм бола кире аларыны таварылга элес. Чуге дэрге Тес-Хемин май тарып боозадыр станиязын бүдүрүкү кошкарымын районун айма-айларында аймактайын турар, мичаш хойун уксаван экижестеи. Ол кошкарларын орунга айма-айларын боттарылды продукттуу чавыс кошкарлары аймактуу турар болган-биле хойуну дугу-даа экижестеи келген.

Чижэ, «Чаа орук» колхозта буту бар 74 бүдүрүкү кошкардын үжү-ле эанта шыналды, 9-у — бирин классы, 16-ы — ийгин классы болгон ош арктанарын дугу 3-4 классы болган бярктар болу турарын айтыргала четир. Бу байдал оше айма-айларда ош дээрдеес. Ол хиреде Тес-Хемин тарып боозадылга станиязын бүдүрүкү кошкарларын уренин олар четче аймактайын, а чамдык тарын урен турар.

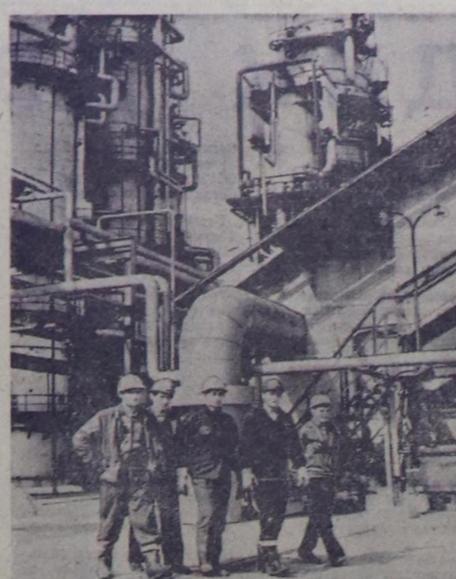
Эриан районун айма-айлары бо чымы Тес-Хемин тарып боозадылга станиязын-га 22.100 баш хойу тарып боозадыр деп чыгымы киярген. Ону күүсөдүн турарымык шүшпөк. Мында тарып боозадырмын шылары база багай. Чижэ, «Чаа орук» колхозтун Солтурда мыдык пунктууну почказын хоолай чок болганнан соок болган савалары, дериг-херекеселери соок суг-биле чуп турары канчап-даа таарышпас. Ол пунктууну дериг-херекеселери база кошмак — чамдык дериг-херекеселери чедиреш.

Лейли аттык колхозтун тарып боозадылга пунктууну ол ймаш чепестер турган. «Комуниаиче орук» колхозун Арыг-Булак пунктууну тарып боозадырмын чурумнарын урен тургулаан таварылгалар бар. Мындагы чепестер өскө-даа пунктуларга тургулаан болган тарып боозадырмын кайм хире нымардык чортутуны оон-на бидине боор.

1972 чылдын эртен тос айларында районун айма-айларында тарып боозадылга кире чогуур 1000 баш инвест чуге 293-кү кирген чорук дүверинг. Инвентари тарып боозадылга кире аймак бугун, чыл дугузуна чортутуан турар ужуругу бола, сентябрь 11-ден эгезин районда мыдык чамдык-ла пункт аймактайын таарып боозадылга кирери ам-дугу берген ош кинеге таварыл келген, чуге түзө, бүдүрүкү мадыр айма-айлары база чедирештеп эгез.

Тарып боозадылга аймак бо районда мыдык дүверинг болу турла, райүксомнун колдо айма-ай эргелетип дэштинг хемчелери аш чортутуан турар. Мадын ук-саван экижестери дэрге эң хой этт, сүт, эки, шыларды дук ол дээрин утпаза чогуур.

В. ГОРБУНОВА,
Күүруге Кызылга тарып боозадылга станиязын директору.

ПУР. Пюцкийн нефть-химия комбинаты Волган эриктинден Виса хемин эриктинге нефть дамчылдырмын «Наймрал» шугуну дамчытыр барып турар 30 ажык миллион тонна нефтини болбазырдым ажилдаан. Ол дамчыдылга шугуну турарына Совет Эвилди, ГДР болган Чехословакия чугула рольду болган. Ам химияны Пюккиде ол улау бүдүруге чер улам калбарып турар.

ЧУРГУКТА: комбинаттын девискаринде аймак химиктер.

ЦАФ—СЭТА-нын фотозу.

ФРАНЦИЯНЫҢ НАЦИОНАЛ ХУРАЛЫНДА

ПАРИЖ. (СЭТА). Премьер-министр Пьер Месмер чакыткан Франциянын национал хуралында иштерин талашкан.

П. Месмер болууду ол чугаамга иргудайдында иштин айтырларын сайгыр табылдыраан. Премьер-министр ача чурттуг экономикамын жогкудугеи чугаалаан. «Франция экономика талазы-биле Барымы чүктүн сайыраңгай ултүрүг чуртарынын бирээп ддирит чедирешкенирелг болган» деп, Месмер демдегез. Ам Францияда шийтпирлетинөөн, хой-хой чидин социал айтырлар база бар деп, ош-биле чөпчөлтүр мивнин чугаалаан.

Месмер Коммунистг партияны, Социалистг партияны болгон чөпчөп ултүрүг радикалдары каттышкан чугаалаан. Социалисттердин бадууде бактап турар Коммунистг партияны, Социалистг партиянын парламент бөлүктөрү болган чөпчөп ултүрүг радикалдар премьер-министрдин нугаам дооулган соода чаканга бүзүрөөнчид бадылашынын чорудар деп савал киярген. Ол савалдык талазы-биле бадылашкын октябрь 5-те болган.

В. БРАНДТЫНЫҢ ЧУГААЗЫ

БОНН. (СЭТА). ГФР-инч чакытыр В. Бранд Кассельде машина бүдүрер «Хеншель-верке» заводтары аймактайын мурунга чүе чугаалаан тура, Европанын байданы турарыга болуурунгуна. ГФР-инч СССР-биле болган ПУР-биле чарга керөөлөрүнүн улту ужуру-дузанын айткан. Ол керөөлери күштү болдурун бадылаан биле пилит-еяроп чогуулаануу чакытыр болуурунгуна турар чаргалыктыннарыны кийлер «тайыкыны быжылдырмага кирген улту» дөн. ГФР биле ГДР-инч арамында харылзааларын таарыштырарын чедир алыр соорула тургуурун турар деп, В. Бранд чугаалаан.

Аймак чон чорук болган калды аймактайын айтырларын чугаалайыр талазы биле пилит-еяроп чогуулаануу чакытыр Европачуралын чамдырларын Европачуралын чамдырларын улам дүшкүрүтүр байлаам улам чавыртдырарына дуза чедир деп чүеде чигининг чок деп, кийлер демдегез.

В. Бранд ГФР биле Европанын социалистг чуртарынын арамынга саямлажырын, эртем-техниктиг солчуушкуну кымырын калбартыр күзөлдүн илгерейле чугаалаан.

Ийн герман чуртунунч арамынга харылзаалар үдөөлөрүнүн дугайдында керөө чаргарына чамдыртыр ГФР биле ГФР-инч арамында эртин турар чуралыктыннарыны кийлер «тайыкыны быжылдырмага кирген улту» дөн. ГФР биле ГДР-инч арамында харылзааларын таарыштырарын чедир алыр соорула тургуурун турар деп, В. Бранд чугаалаан.

Желей 60 ХҮННЕРДЕ

ХОСТАЛГА КҮШТЕРИ СОГУУШКУНУН КҮШТЕЛДИРБИШААН

НЬЮ-ЙОРК. (СЭТА). Муруну Вьетнамын хосталгалык күштери Сайгон шериглеринин туруштарыне халлаары муруну Вьетнамын бугу фронттарында күштедирип турар. Паралага агентилеринин көрөспондентинин демедр тууарын бугуар алыр. 3 дугуар шериг округуну девискаринде оша улту тууушкунуна кытгыгып үнгөн. Ол округта Сайгон болган ош донганды девискаринг 11 мөжү бактап турар. Хостагалык улту чөпчөп күштедирип күштөрүн артиллерияны муруну Вьетнамын байсылыктын 40 километре соңу талаа дайынын улту шериг баазам Лайкхен болган. Тууушкунуар Сайгондан 60 километре чөпчөп талаа болган 30 километре муруну талаа база чөрүп турар.

Муруну Вьетнама америк шериг командилы Сайгондун чөк-кавынга халлаашкынар кылырмага стратегия болмакчы 20 «B-52» самолеттар тусай үнүтү берген. «Ажар шивазер» муруну-вьетнам байсылыктын донганды 40—50 километре девискаринг районнаже чүе чөпчөп тоно болбаарын октаан.

Америк укар чүе муруну Вьетнамын соңу кезөөде хостагалык девискарлерге согуушкунуар таварыштырарын база ургудуу турар. «B-52» самолеттар Куанчи, Тхатхьен, Куангин, Куанганга болган Илейк жокчуларны болмакан. Болмакашкынар ургудуу турар-даа, соңу талакы шериг секторуна хостагалык күштеринин илелкейли улам күштөтөн.

ХАНОЙ. (СЭТА). Муруну Вьетнамын хосталгалык улту чөпчөп күштери Куанчи жокчу далайкы сайгон чада шериглеринин туруштарыне атаккаларын ургудуу турар. Хостагалык паралага агентилеринин демедр батырларын аймактын бадылаарын бугуар алыр, мөжү төвүн алганга турар девискарлерге октябрь 1-де болган 2-де болган шыгымы тууушкунуна патриоттар дайынын 260 хире солдандын узтупа, балылаан ийкин тутулап алган. Дайынын шериг техниказынын улту когаралыгы таварыштырар.

ХАНОЙ. (СЭТА). Муруну Вьетнама чача армиянын солдаттары боттарынын ада-чуртуну кийилеринге улту чалажымын ургудуу ош-даа «апаран». Хостагалык паралага агентилеринин дамычыл турарынан алган

талга күштеринин илелкейли улам күштөтөн. ХАНОЙ. (СЭТА). Муруну Вьетнамын хосталгалык улту чөпчөп күштери Куанчи жокчу далайкы сайгон чада шериглеринин туруштарыне атаккаларын ургудуу турар. Хостагалык паралага агентилеринин демедр батырларын аймактын бадылаарын бугуар алыр, мөжү төвүн алганга турар девискарлерге октябрь 1-де болган 2-де болган шыгымы тууушкунуна патриоттар дайынын 260 хире солдандын узтупа, балылаан ийкин тутулап алган. Дайынын шериг техниказынын улту когаралыгы таварыштырар.

ХАНОЙ. (СЭТА). Муруну Вьетнама чача армиянын солдаттары боттарынын ада-чуртуну кийилеринге улту чалажымын ургудуу ош-даа «апаран». Хостагалык паралага агентилеринин дамычыл турарынан алган

ХАНОЙ. (СЭТА). Америк укар чүе тууун болган Флотун арастанып халлаашкынарнын айылдыгы таварышкын ВДР-инч 37 хойларын, мөжү тоштеринин даргалары делегейнин хой-нитизиинге угууга ундуген.

Ол документини Ханойга болган паралага конференцияга таварткан. Мыда ВДР-ге улту АКШ-тын кемин дайынын хой санын фактынын көргүсөк. Каттышка Штаттар ол дайыны чорударыга стратегия болмакчы самолеттарын болган укар чүе далайкы корабларын ийтин ийтин санын чарык кезин-биле кай улау шериг-агар, шериг-даль күштерин, тактиктиг укар чүе тууун беш мүн ажык самолетын, чүе-бу-ру алган ажык шериг кораб-лин мобилиастан киярген. Эрик беш айларын дугурунда ВДР-инч девискаринче ош-он муш тонна сарыларын боолаан, олар чуртталык хой-хөй девискарлерин бузуудар кылар ургезген.

Болмакчы «B-52» дээр самолеттар-биле мөөнөттүнг болмакашкына Хайфон, Биан, Тхакхоа, Дошго хойларын таварыштырган. АКШ-тын самолеттары Хайфонче 200 ажык катап халдаан, ол хойларда чүе-буру 700 объектиге согушкуну таварыштырган. Халой болмакашкына халлаа согушкунуна 57 катап таварышкын, Америк укар чүе шахтержу Ханой хойларын чөп кийри-дан чөк кылган, пөс-таамы артыкчаларын Намдин хойларынга 30 ажык катап халдаан, чуртталга фондууну 70 хире хууун ургезген.

ВДР-инч өөл өскө ош-он хойларын агарлау болган далай халлаашкынарга ургудуу таварыштыр турар. Ол арастанып үлгелеринин тундунде хой-хөй чуртталга бажынарын, улту айма-айларын объектилери, эмнеде, өөрдилге, культура чедери урген. Чонун арамын өлүрткөн болган балыктын каннар хөй.

АКШ-тын кемин үлгелерини болза делегей эргезинин чижек-хемчелерин каржы урен турар болган, кийи төлөгөтенин моральна, адал-хундууниге болган арым-нүгүруге канчап-даа таарышкын АКШ Вьетнама улту каакшынын политикамын чорудуун, ВДР-инч чуртталык девискарлерин ургезген турарын урунда делегейин ултуларын мурунга буту харамааланы хуаар ужурун деп, дөпч угуугада чугаалаан. Америк дайынарлардын илжинг эөө үлгелеринин шыгыны буруу шарваринче делегейин хой-нитизин угуугада кийгирган.

НЬЮ-ЙОРК. Каттышкан Штаттарын иер чоңу ядарага, кылар аймактын чонуга, кеш-соок ягаар дорамчылалга улту демиселин солбостайн турар.

НЬЮ-Йорктун Гарлем кварталында медицина хандырылыгы чамдык-на улам дорапайл турар. Мыда чонун аяр-аржыкка туттурарын, уруларын өлүп хорарынын хууу ол хойларын оон өскө кварагаларындамын оранчок хөй.

ЧУРГУКТА: медицина хандырылыгы экижестери Гарлем кварталын аяр-аржыккеринин болган эмнеде аймакчалык нере турары.

(СЭТА-нын фотохроникасы).

Көвүругү тудугжуларында

Көвүругү тудуг эргезинин коллектив бо чымы республика ужу-улаамы. Балзаны — Шуурмак, Чадаан — Шаган-Арыг арамын оруктарынын кылын турар. Ол участкага 5 көвүругү тудуг, оларын үжү дооскан. Чаа-Хөл хемин кежир көвүругүнү тудуу улту чоруп турар, оон ооразын демиден кылар азы Кызылда Енисейни кежир көвүругү хевиринг болуру. Оон тудуун Николай Васильевич Мореновун бригады чорудуу турар. Ол көвүругүн эгезинин октябрь 20-ге доозарын тудугулар хулаэнгенер. Ону ботандылар тосала. Кызылда тудуу керектеринин комбинаты көвүругүн кырып шывар демидон плиталарын дурган кылым доозар ужурут. Чаа-Хөл көвүругү аймактайын киреге Чадаанад Улут-Хем района Бедрин-Кежин суурга чедир автотранспорт аржыкын эгез.

Балзаны — Шуурмак арамында ийн көвүругүн кылын турар. Мадамыкты кежир көвүругүн кылган, а Тергеин кежир көвүругү үш багананы тургускан. Ол тудуг бо чымы доостур.

6 тонна чедир деңизинг демидон кымылдарын ший-гезин алырын көвүругү тудуг эргезинин 1972 чылдыгы социалистг хулаэлгенде айткан. Ону үүстөтөн. Ам 1,5 метр диаметрин ийн үтүгү ламбир-бетон доозарын шенеп турар.

Коллективтин муракчаларына чачаачы Дмитрий Сычев, бригадир Анатолий Чуйков, аймактын Коитар Шойла болган эскелер-даа хамаарыл.

Көвүругү тудуг эргезин чыл эгезинден бээр 10 муш рубль хире арыг оруланын алган, продукциянын бот-уяеин 16 муш рубльге чиктиген. Күш-ажыкы ортеме үнөлдөн органайзаатарынын хемчелерин ботандылар чорук орула аларына улту ийдилг болган.

Тус чедирин тудуг материалдарын аймактайын, сөөрдуге чарыгалды эгезиле турган. 10 муш ажык рубль тудугулар кампал алган.

А. ХУРЕШ-ООЛ.

вип бирээни болуп турар. 1972 чылда улту айма-айларын алган орулаамы 98 миллард рубль, азы 1971 чылда алгандан 9,9 хуй хөй болган. Орула алырын өстүрер чорук бүдүрүлгенин ажыктын беддеринге, күш-ажыкын бүдүрүлгөн беддеринге, продукциянын бот-уяеин чигилеринге улту рубльду.

Республика бүдүрүлгелери сөөлдү чылдарда элөө оруламын аш турар апарган. Бо чылдын бирги чартында республика бүдүрүлгелери план бадуу болган. Алчылдарын аймактайын болган экономикамын ийги-беринишкенин чаа систематик шийлөөн бүдүрүлгелер 2,6 млн. рубльдин орулаамын алган.

Аш-чөм ултуруу чүе бүдүрүлгелери пландан ажык 87 муш рубльдин орулаамын алган, азы эртен чылдын баштайгы чартында деннээр, 239 муш рубль хөй оруламын алган, өздө темпич 13,5 хуу болган. Тудуг материалдарын ултуруун эргезинин бүдүрүлгелери 57 муш рубльдин, «Тыва коза тудуг» трестин коллективтерин 40 муш рубльдин, «Тыва лаг-дуг» комбинаттын аймакчалары 103 муш рубльдин орулаамын алган.

Кызылдын алгы заводу эки түндөлдө чедир алган. Заход план бадуу болган муш рубль чарыгда кылар турган, 32,5 муш рубльдин орулаамын алган. Чаа-Хемин көмүр-лаш разрезин, даарында комбинаты тудуг кезектер комбинаты орула эгезинин темпичин чарыктаган. Кызылдын өт комбинаты чарык чыл дургузунда пландан ажык 19 муш рубльдин артык чарыгалын болдурун.

Мындагы чоруктар болза чамдык айма-ай ултуруучуларын талазынан аймактайын эөө чорукту көргүзүп, ултуруу бүдүрүлгелеринин кол фондурларын аймактайын турарын хынавайыл, материалдарын чарыгаларын нормаларын хажыкын, иштин куралынын болган экономикамын ийги-беринишкенин чаа систематик шийлөөн бүдүрүлгелер 2,6 млн. рубльдин орулаамын алган.

ОЛИМПИАДА МААДЫРЛАРЫНГА ТӨРЭЭН ЧУРТТУҢ ШАҢНАЛЫ

1972 чылдын чайгы олимпий оюуларында маадырларын Төрөөн чурт чакыткан беким шаңнаалары-биле демдегез.

Алды олимпий чемпиондар — дээрлерин-даа эң дээрлери Левин орден-биле шаңнаатканар. Шахта хоорай чурттуг илелерин Велитий Аляев сөөлүгү үш чыл дургузунда ийгин аар деңизинг итагистртинг арамында делегей рекорду 60 катан бейтүр болза, кийин аспирант Валерий Борозов амы үеинин кийилеринин арамында эң чүгүрү деп олимпиада оруктарында чарып бадыткаан.

Киев чурттуг оол калды чарыктын оорденен кырактартын келген, американар-нын мыдык чарыкка артыкшылдык чоруну ам чок болган деп миваринче албадалаан. Валерий Борозов 100-даа, 200-даа метрге чүеде бир дугарында манван келген эөө, харин-даа дыма кашайып болган улту кууларын күштү болган херек кырыдан көрүсөн.

Спорт бо хире улту болгон болган улту дөпшпелгелг бооп турар мыдык үеде олимпинадаларга бадуугу-ла шыларынгай мастерлар боттарынын чедиринин база катап бадыткаан деп, чүе билдирген. Дөрт чыл мурунда Мехикога болган ийнин, үш удаа шарварындык маргдылаамыа Мюхенге база катап тылдеп үнгөн Сухунн чурттуг агроном Виктор Савеев база-ла Левин орденинин эдилекчиз болган.

Бичаарга Ленинградтан башкы Людмила Пинаева

Үлегерлиг өг-бүлө

«Улут-Хал» совхозтун Хаймырак салбырында онашкан аймактын чыл бору эки түндөлдөри, амыралга үлегерлиг, арым-шевер, культурул ажылдап, чурттап турар малчын өг-бүлөлөр хөй. Оларын чамдыкты салбыр төвүнде сууржуу, чурттай берилген.

Мыдык үлегерлиглеринин бирээни муракчы малчын, инек кадарыны Биче-оол Серенин өг-бүлөсү. Чоокта чаа суурин хераженеринин ийтин хуралы болган. Алаа партиянын Улут-Хем райкомунун хераженер ортузунга ажыл чорудар калдынын эргезинин эш Ондар эң эки арым-силги бажын, культурул өг-бүлө дөп СЭКП-нин Улут-Хем райкомунун шийлери выпмелин улту кадарчы хераженер Биче-оол Серени тырыскан, Б. Серен выпмелди хулаан ап тура, моон сонгаарда улам күженишкенин аймакчаларын хулаэнген.

Бо өг-бүлө айма-амыралга үлегерлиг кызымак боорда аныгыла, уруг-дарынын кийизилгенинче улту кичээлгенин салып турар. Улут уруу 10 классы дооскан. Оон бичези 8 классы өөринип турар.

Т. ОНДАР.

ЧАГАА ПАРЛАТЫНГАН СОНДА

«МАНААРЫНЫҢ ШЫЛАНЧЫНЫ»

Мындагы эгезин чагаа № 201 «Шыга» парламентинг. Бал-Яла, Ийге, Ишкин суурларын чуртталгы чо-нуун, район төвү Чадаан арамында чүеде чыгыс автобус чоруп турар болганын, орук хабылаанын берген илелер хомуудын ийге билгезин, Чадаанан автотранспорт бүдүрүлгенин директору аш В. Изосимовтун редакцияга шынаатын бугуар алыр, көзө бижилгенин илелерине чөптөстөрүн хынала бүрүн бадыткаан. Бо чылдын сентябрь ортандан эгезиле: Чадаан — Ийге арамында автобус маршрутун чурумчуткан.

